

LADAKH

Vad kan Sverige lära av Indiens högsta region?

Lärrarhandledning till lektionsmaterial för gymnasieskolan i ämnen som Geografi, Historia, Samhällskunskap, Religion och Naturvetenskap

VÄRLDSKULTUR MUSEERNA ETNOGRAFISKA

Syfte, mål, målgrupp, tid, omfattning, pedagogisk metod och didaktik

Syftet med lektionsmaterialet är att belysa och ta fram kunskaper om den indiska regionen Ladakh – och vad människor i Sverige kan lära sig av regionen.

Vad är Ladakh?

Det gamla kungadömet Ladakh ligger beläget uppe i Himalaya och är en unik plats på många sätt, geografiskt, historiskt, socialt och kulturellt. Regionen har på grund av sin placering högt uppe i bergen varit en avskuren plats – samtidigt som de varit en del av Sidenvägen och således alltid präglats av andra kulturer och språk. När Indien blev självständigt 1947 kom Ladakh att hamna mitt i mellan grannarna Kina och Pakistan, vilket hade stora politiska konsekvenser för regionen och dess folk. Regionen blev som konsekvens isolerad och öppnades upp av Indien först under 70-talet och såg då en snabb förändring i mötet med industrialiseringen. I dag kämpar regionen med att balansera sina knappa naturresurser med tusentals turister, stationerade militärer samtidigt som glaciärerna runt regionen smälter och skapar översvämningar och vattenbrist.

Målen med detta material är att eleverna ska:

- Utmanas i sina egna föreställningar om Indien som land och vilka kulturer som finns där.
- Reflektera över sin egen situation och fundera kring hur situationen ser ut i Sverige
- Reflektera kring kulturarv i Sverige och huruvida det kan användas som hållbara alternativ för framtiden.

Upplägg, tid och omfattning

Materialet ifråga kommer att bestå i en 60 minuter lektion, där eleverna först får ta del av en 35 minuter lång förinspelad powerpoint med en pedagog. Materialet som används i presentationen utgår från Etnografiska museets och Världskulturmuseernas samlingar av föremål, bilder och delvis tidigare utställningar rörande Ladakh. Materialet har även

använt sig av nyhetsartiklar, böcker och filmer om Ladakh för att ge ett bredare perspektiv.

Undervisningen kan ske i klassrummet eller digitalt. Då presentationen är förinspelad, kan läraren välja själv varifrån undervisningen kan äga rum.

Lärarens lektionsupplägg grundar sig i en inledande genomgång av arbetsområdet Ladakh. Sedan kan lektionen utföras i klassrummet, där läraren antingen kan dela in eleverna i smågrupper (2–3) eller individuellt innan filmen sätts i gång. Filmen är 35 minuter lång och tillsammans med 7 pauser förväntas lektionen ta 60 minuter.

Tvärvetenskapligt samarbete

Då detta material berör olika ämnen så kan den med fördel göras tvärvetenskapligt mellan olika ämnen. Ett exempel är att titta på filmen under en geografilektion och arbeta med efterarbetet under engelskalektionerna, då mycket material som berör efterarbetet är på engelska. Eller så kan filmen visas under en historia/samhällslektion och sedan fokusera på klimatförändringar under naturvetenskapen.

Målgrupp

Primär målgrupp är gymnasieskolan och vuxenutbildningar. Lektionsmaterialet grundar sig i gymnasieskolans och grundskolans läroplaner och kursplaner (LGY 22 och LGR 22) i skolämnen som Geografi, Samhällskunskap, Historia, Religion och Naturkunskap. Möjligheterna är stora för samarbete mellan lärare, ämnen och kurser kring teman som klimatförändringar, turism, krig och konflikt och alternativ utbildning.

Förberedelser och utförande

Gå som lärare igenom denna handledning, lektionens förberedelser och utförande, samt kopplingar till läroplaner och kursplaner. Fortsätt sen att se över Fördjupningsmaterial för att få en djupare förståelse kring Ladakh och idéer för efterarbete för eleverna. Detta finns som ett separat dokument som du som lärare själv använder som källmaterial under din introduktion.

Inför lektionen

Innan klassen får se filmen om Ladakh kan de med fördel arbeta med Världskulturmuseernas digitala plattform Human Nature Skola – om masskonsumtionens påverkan på vår värld och dess resurser.

Arbeta med teman, underteman och övningar som:

- Masskonsumtion – Allt hänger ihop, Kom och köp!, Du är vad du köper, Slit och släng, Plast
- Vad tål vår jord – Mänsklig påverkan, Vår gemensamma historia, Planetens gränser, Hot och hopp, Hållbar konsumtion och produktion
- Motstånd – Konflikter, Köp en bättre värld, Vad kan du göra
- Våra saker – Leva med saker, Lappa och laga, Hållbar design
- Naturens rättigheter – Lokalt engagemang, Lära av naturen, För vem finns vatten?
- Tänka om – Människa vs Natur, Ska vi dela?, Tekniken som lösning, Den gemensamma resursen

Själva filmen behöver ingen introduktion, då mycket av filmens pedagogiska knep ligger i just elevens uppdrag i att själv gissa och identifiera vart i världen vi befinner oss. Vad kommer eleverna tänka på när de hör ordet Indien? Då Ladakh på många sätt skiljer sig från majoritetssamhället i Indien kommer filmen tidigt att ifrågasätta elevernas bild av Indien (såsom den porträtteras i media).

Innan filmen sätts i gång bör läraren ha bestämt ifall eleverna ska arbeta enskilt eller i grupp. Be eleverna att ha penna och papper/dator/lpad redo för att anteckna under filmens gång. Läraren bör även hålla sig nära datorn som spelar filmen så att hen kan pausa filmen när det behövs. Filmen kommer att erbjuda sina tittare att pausa och besvara frågor under 7 gånger. Frågorna som kommer att ställas är följande:

1. Ladakh – vad tror du det ligger? (30 sekunder – en minut max)
Skriv ner var i världen du tror vi befinner oss
2. Vad är detta för föremål? (1–2 minuter)
Eleverna får se fem föremål från Ladakh och ombeds gissa vad dem är för något och vad de använts till
3. Att leva och bo på hög höjd (3–5 minuter)
 - Hur högt tror du Sveriges högsta punkt är?
 - Hur många meter över havet (MÖH) är det där du bor?
 - Hur påverkar det kroppen och det vardagliga livet att bo högt upp?

4. In med det nya – ut med det gamla (5 minuter)
(Ladakh öppnas upp för turism och möter stor förändring på kort tid, socialt, ekonomiskt, kulturellt)
Vad har detta för konsekvenser för befolkningen?

5. Från kanna till termos (3–5 minuter)
Har du föremål med en funktion som du bytt ut under den senare tiden? Har funktionen varit bättre än den förra? (ex. byte av en telefon)

6. Isstupor – artificiella glaciärer (5 minuter)
Hur många glaciärer har vi i Sverige?
Hur mår dom?
Vad händer om alla glaciärer i hela världen smälter?

7. Ladakh – där tradition och modernitet möts (fem – eget val minuter)
Vad tänker du om denna bild nu?
Vad tar du med dig från denna presentation?
Vilka utmaningar i relation till klimatkrisen har vi i Sverige
Vad har vi för traditioner och kulturarv i Sverige som kan användas i framtiden för att möta klimatkrisen?

Vid den sista frågan kan läraren även pausa och diskutera frågorna högt i klassen efter att grupperna/eleven har suttit med dom en stund.

Elevernas efterarbete

Efter att klassen sett klart filmen finns det flera ingångar/idéer för fortsatt efterarbete. Detta görs med fördel i grupp (2–4), då man vill tillvarata elevernas egna perspektiv på filmen och Sverige. Presentera sedan de olika fallen/frågeställningarna som finns och tilldela sedan grupperna med olika fall/frågeställningar att arbeta med. Gå igenom de frågor, syften samt tips och råd som eleverna kan använda sig av i sitt arbete. Som tipsen anger kan det vara en idé att eleverna sinsemellan bestämmer vem som gör vad.

1) Isstupor och glaciärer (Naturvetenskap/geografi)

Vad är isstupor och hur fungerar de egentligen? Finns de problem med dem? Kan de användas i Sverige? Efter att eleverna läst på mer om den indiska uppfinningen tittar de till Sverige.

Svensk kontext

Eleverna ombeds besvara vad en glaciär är och varför de är viktiga. Låt dem sedan studera de svenska glaciärerna och vilka utmaningar de står inför och vad som görs för att motverka att de smälter:

<https://bolin.su.se/data/svenskaglaciarer/kebnekaise.php>

[Dyster framtid för våra glaciärer - P4 Norrbotten | Sveriges Radio](#)

[Professorn: Om trettio år finns inga glaciärer kvar i Jämtlands län | SVT Nyheter](#)

2) Kulturarv som hållbar metod för att möta klimatförändringar?

(Historia/samhälle/naturvetenskap)

Låt eleverna studera hur kulturarv ser ut i Ladakh och hur de använder sig av just traditionen om självförsörjande för att leva hållbart.

Svensk kontext:

Låta eleverna i grupp göra efterforskning kring vad som menas med kulturarv och vad det finns för hållbara alternativ som kan användas av människor i Sverige?

<https://www.raa.se/2017/02/sa-bidrar-kulturarvet-till-en-hallbar-samhallsutveckling/>

<https://www.kristianstad.se/sv/uppleva-och-gora/evenemang/kulturnatt/kulturnatt-program/program/hallbara-maltider--ett-kulturarv/>

3) Djurens rätt i samhället – svanpappan som dog i Malmö (samhäll/religion/historia)

I Ladakh (och stora delar av Indien) råder det ett stort tabu kring att döda djur, då samhället är präglad av den buddistiska (och hinduistiska) tron som tror på att liv är heligt. Samtidigt har Ladakh stora problem med hundar i området, som lever vilt i regionen och som kan uppträda aggressivt mot både andra djur som människor. Trots detta vill den ladakhiska befolkningen inte avlida djuren och står därför inför stora kval:

<https://digitalcommons.macalester.edu/himalaya/vol39/iss1/6/>

Svensk kontext:

I Sverige finns en annan syn på djur och deras rätt i samhället. Hundar behandlas av majoriteten som en familjemedlem medan råttor och duvor kan ses som skadedjur

och inte önskvärda – varför är det så? Låt eleverna undersöka vilken rätt djur har i det svenska samhället:

- Finns det vissa djur som har mer rättigheter än andra?
- Vad har det för konsekvenser?

Här finns en bra dokumentär som eleverna kan lyssna på angående det omstridda "Svanmordet" i Malmö: <https://sverigesradio.se/avsnitt/1714015> Låt eleverna argumentera för och emot att svanpappan sköts ihjäl.

4) Sport och könsroller: Vems sport är ishockeyn i Sverige?

(Samhäll/historia/engelska)

Ishockeyn blev en populär sport i Ladakh under 90-talet som konsekvens av kulturella möten med människor från Europa. Hur ser ishockeyn ut i Ladakh idag?

<https://secmol.org/campus-life/ice-skating/>

<https://www.indiatimes.com/sports/ladakh-women-ice-hockey-foundation-takes-a-great-initiative-provides-free-training-and-equipment-to-young-girls-337048.html>

[Even the Referees Cried When We Won: Meet Ladakh's Amazing Women's Ice Hockey Team! \(thebetterindia.com\)](#)

Svensk kontext:

Hur ser ishockeyns historia ut i Sverige, när började man utöva den sporten och varför? Och vem är det som spelar ishockey? Hur ser könsfördelningen ut?

5) Hållbarhet och utbildning – SECMOL campus

(Naturvetenskap/Samhäll/Geografi/Engelska)

Läs på om Secmol och vad det är för skola. <https://secmol.org/>. Ta reda på hur man bygger soluppvärmda hus och förklara hur det går till.

Svensk kontext:

Hade en liknande skola kunnat finnas i Sverige? Vad hade du velat lära dig och varför? Ta reda på hur hus byggs i Sverige och vilka konsekvenser det har? Hur värms de flesta hus upp? Finns det hållbara alternativ som Sverige borde använda sig av?

6) Dålig versus god turism – hur reser man hållbart? (Samhäll/historia/engelska)

Ladakh får varje år ta emot många fler turister än vad de har kapacitet för. Det resulterar i bilköer, vattenbrist, nerskräpning och i värsta fall, en urholkning av det lokala kulturarvet. Speciellt mycket blev det efter Bollywoods film *3 Idiots* släpptes och som drog en stor ström turister till området.

<https://www.buzzfeed.com/arielbardi/what-has-3-idiots-done-to-ladakh>

[Fed up with trash, smell, Diskitsal residents want Bombgarh shifted \(reachladakh.com\)](#)
[Leh, Ladakh, garbage, waste disposal, problems, tourism, Bomb Guard - The Hindu BusinessLine](#)

Svensk kontext:

Hur ser turismen ut i Sverige? Är den hållbar? Under corona stannade många i landet och turistade i landets fjäll vilken resulterade i "fjällköer" och nerskräpning. Hur ska turister bete sig när de besöker platser? Hur och vart reser svenska turister, är dom hållbara eller skräpar de ner när de är utomlands?

<https://www.svt.se/nyheter/lokalt/norrbotten/nedskrapning-i-svenska-fjallen-vad-ar-dina-erfarenheter>

Under arbetets gång

När grupperna har blivit tilldelade sina uppgifter är lärarens uppgift att stötta dem i sitt arbete och svara på frågor. Guida dem gärna i vart de kan hitta information och hur olika källor kan tolkas? Få dem att reflektera över sitt lärande och källorna till fakta och kunskap. En källa är oftast en del av en större kontext.

Arbetet kräver sin tid och redovisas med fördel av gruppen genom en egen powerpoint eller vilket format som gruppen vill (kanske en film?). Arbetets presentation kan avgöras av läraren, men kan med fördel pågå under 15–20 minuter så att alla i gruppen hinner prata.

Ställ ytterligare frågor i samband med deras redovisning. Är det något de kan utveckla? Få dem att fundera och spekulera. Vad har de lärt sig? Var det något som överraskade? Diskutera och jämför elevernas nya kunskaper om Ladakh och hur det ser ut i Sverige. Finns likheter och skillnader med förhållanden här? Har eleverna några egna frågor de funderar över? Använd dokumentet "Fördjupning – bakgrundsmaterial, källor och bildförteckning" som stöd.

Fortsatt efterarbete

Eleverna kan även fortsätta att arbeta med Världskulturmuseernas digitala plattform Human Nature Skola – om masskonsumtionens påverkan på vår värld och dess resurser.

[Human Nature | OM VÅR KONSUMTION OCH PLANETENS FRAMTID \(humannatureskola.se\)](http://humannatureskola.se)

Arbeta med teman, underteman och övningar som:

Masskonsumtion – Allt hänger ihop, Kom och köp!, Du är vad du köper, Slit och släng, Plast

Vad tål vår jord – Mänsklig påverkan, Vår gemensamma historia, Planetens gränser, Hot och hopp, Hållbar konsumtion och produktion

Motstånd – Konflikter, Köp en bättre värld, Vad kan du göra

Våra saker – Leva med saker, Lappa och laga, Hållbar design

Naturens rättigheter – Lokalt engagemang, Lära av naturen, För vem finns vatten?

Tänka om – Människa vs Natur, Ska vi dela?, Tekniken som lösning, Den gemensamma resursen

Kopplingar till gymnasieskolans läroplan och kursplaner – LGY22

Lektionsmaterialet tar upp begrepp och tematik inom grundskolans och gymnasieskolans läroplan och olika ämnens kursplaner gällande Ladakhs befolkning, geografi, kultur, politik, religion, samhälle och historia, men berör även globala begrepp som industrialisering, hållbarhet, klimatkris/förändringar, kulturarv, resurser, ekonomi, turism, identitet och populärkultur. Materialet hjälper även eleven möjlighet att utveckla sin förmåga att använda, tolka och analysera olika former av källor, samt presentation i olika varianter, muntligt och med digitala hjälpmedel.

Utifrån gymnasieskolans allmänna läroplan innefattar materialet ett:

Ett internationellt perspektiv - vilket är viktigt för att kunna se den egna verkligheten i ett globalt sammanhang och för att skapa internationell solidaritet. Det internationella perspektivet ska också bidra till att utveckla elevernas förståelse för den kulturella mångfalden inom landet.

Det historiska perspektivet – vilket är viktigt i undervisningen för elevernas förståelse för samtiden och beredskap inför framtiden. Undervisningen ska också utveckla förståelse för kunskapers relativitet och förmåga till dynamiskt tänkande.

Utifrån gymnasieskolans allmänna läroplan ger materialet eleverna möjligheten att utveckla sin förmåga kring:

- kan lära, utforska och arbeta både självständigt och tillsammans med andra och känna tillit till sin egen förmåga,
- kan använda såväl digitala som andra verktyg och medier för kunskapssökande, informationsbearbetning, problemlösning, skapande, kommunikation och lärande,
- kan söka sig till saklitteratur, skönlitteratur och övrigt kulturutbud som en källa till kunskap, självinsikt och glädje,
- har kunskaper om internationell samverkan och globala samband och kan bedöma skeenden ur svenskt, nordiskt, europeiskt och globalt perspektiv, och
- Kritisk granskning, tolkning och användning av olika slags källmaterial, i digital och annan form, utifrån källkritiska kriterier och metoder.
- Förmåga att söka, granska, tolka och värdera källor utifrån källkritiska metoder och presentera resultatet med varierande uttrycksformer.

Utifrån gymnasieskolans kursplaner berör materialet dessutom det centrala innehållet i flera olika ämnen:

Geografi

- Kunskaper om olika natur- och kulturlandskap, om deras samband, utveckling och förändring över tid samt om samband mellan människa, samhälle och miljö.
- Förmåga att analysera intressekonflikter med koppling till naturgivna risker och mänsklig verksamhet samt hur intressekonflikter påverkar jordens livsmiljöer och människans livsvillkor, ur perspektivet hållbar utveckling.
- Kunskaper om företeelser i närmiljön och hur de kan relateras till andra platser och regioner på jorden.
- Kunskaper om samhällets behov av rumslig information och hur det kan tillgodoses.

Historia

- Industrialisering och demokratisering under 1800- och 1900-talen samt viktiga globala förändringsprocesser och händelser, till exempel migration, fredssträvanden, resursfördelning och ökat välstånd, teknisk utveckling, internationellt samarbete, mänskliga rättigheter, jämställdhet, kolonialism, diktaturer, folkmord och konflikter.
- Historiskt källmaterial som speglar människors roll i politiska konflikter, kulturella förändringar eller kvinnors och mäns försök att förändra sin egen eller andras situation. Olika perspektiv utifrån till exempel social bakgrund, etnicitet, generation, kön och sexualitet.
- Tolkning och användning av olika slags källmaterial i digital och annan form.
- Förmåga att undersöka, förklara och värdera användningen av historia i olika sammanhang och under olika tidsperioder.

Samhällskunskap

- Maktfördelning och påverkansmöjligheter i olika system och på olika nivåer utifrån olika demokratimodeller och den digitala teknikens möjligheter. Digitalisering och mediers innehåll samt nyhetsvärdering när det gäller frågor om demokrati och politik.
- Grupper och individers identitet, relationer och sociala livsvillkor med utgångspunkt i att människor grupperas utifrån kategorier som skapar både gemenskap och utanförskap.
- Källkritik. Metoder för att söka, kritiskt granska, värdera och bearbeta information från källor i digital och annan form.
- Presentation i olika former, till exempel debatter och debattinlägg.

Religionskunskap

- Individers och grupperas identiteter och hur de kan formas i förhållande till religion och livsåskådning utifrån till exempel religiösa skrifter, traditioner, sociala medier samt historiska och nutida händelser.

Engelska

- Talad engelska och texter som är berättande, förklarande, diskuterande, argumenterande och rapporterande – varje slag för sig eller i olika kombinationer. Till exempel intervjuer, reportage, manualer och enklare populärvetenskapliga texter.

Naturvetenskap

- Utbildningen ska innehålla ett idéhistoriskt perspektiv vilket innebär att naturvetenskapens idéer och teorier studeras som delar i ett historiskt förlopp. Eleverna ska ges möjlighet att utveckla intresse för naturvetenskapliga frågeställningar och de ska få ta del av aktuella forskningsrön inom relevanta områden. Utbildningen ska ge förståelse av hur naturvetenskap och samhällsutveckling ömsesidigt har påverkat och påverkar varandra och särskilt belysa naturvetenskapens roll i frågor om hållbar utveckling. Eleverna ska också ges möjlighet till etiska diskussioner om naturvetenskapens roll i samhället.
- Språket är ett redskap för kommunikation men också för reflektion och lärande. Utbildningen ska därför utveckla elevernas förmåga att argumentera och att uttrycka sig i avancerade skriv- och talsituationer med anknytning till naturvetenskap och matematik. Eleverna ska även kunna förstå, läsa och skriva om samt diskutera grundläggande naturvetenskap på engelska.
- Utbildningen ska främja elevernas ansvarstagande och samarbetsförmåga samt stimulera dem att se möjligheter, försöka lösa problem, ta initiativ och omsätta idéer i praktisk handling.